

Herontwerp mbo

Onderwijsexperimenten in een soms knellende regelgeving

Alle aoc's experimenteren op de een of andere manier met nieuwe onderwijsvormen. Het procesmanagement 'Herontwerp mbo' zorgt ervoor dat scholen de ruimte krijgen om te experimenteren en dat ze hun kennis delen.

"Dit is de droom van elke leerling die niet zoveel ziet in het ouderwetse lessysteem", zegt Arne van Rattingen, vierdejaarsleerling aan het mbo in Goes tijdens zijn inleiding over het projectonderwijs in Goes. Samen met twee medeleerlingen is hij uitgenodigd om in

"Dit onderwijs is de droom van elke leerling die niet zoveel ziet in het oude onderwijssysteem", zegt Arne van Rattingen, vierdejaars mbo-leerling uit Goes

Ede op woensdagmiddag 16 november aan de deelnemers van het 'experimentenoverleg' van het Herontwerp mbo uit te leggen hoe zij werken. De leerlingen van de school in Goes werken zelfstandig in afzonderlijke stichtingen aan opdrachten uit de praktijk.

Rollen

Vierdejaars leerlingen managen die vier verschillende stichtingen, zorgen voor planvorming en werken soms mee als voorman. Derdejaars leerlingen doen meer uitvoerend werk. Het werk voor die stichtingen neemt het grootste deel van de week in beslag. Daarnaast krijgen de leerlingen nog een of twee dagen aanvullende lessen. Ook eerste en tweedejaars leerlingen werken soms mee. Arne vindt het een plezierige manier van werken omdat je zelfstandig bent. "Je kunt je dag zelf indelen en zelf bepalen wat je wilt leren." Maar het is niet altijd makkelijk, erkent hij: "Soms is die zelfstandigheid prettig, soms ook niet." Het project in Goes is misschien niet nieuw, het project draait al een jaar of vijf, maar de ervaringen zijn wel relevant voor de andere scholen die ervaring opdoen met experimenten voor het nieuwe leren. Ze stellen vragen als: "Wat vinden jullie ouders ervan? Hoe zit het met verzekeringen? Waarom kies je voor een stichting? Waarom werk je niet in projecten op bestaande bedrijven?" Begeleider Wim van der Zwan uit Goes vindt dat bestaande bedrijven niet altijd voldoende ruimte bieden aan leerlingen. In deze stichtingen kunnen ze alle rollen spelen. Bovendien kunnen ze zo inspelen op maatschappelijke vraagstukken. Hij denkt dat dit er toe bijdraagt dat leerlingen leer- en burgerschapscompetenties verwerven.

Absoluut minimum

Die leer- en burgerschapscompetenties zijn het thema van dit experimentenoverleg. Dat overleg is een van de belangrijke pijlers van het project, vindt Jos van Odijk, beleidsadviseur van het procesmanagement 'Herontwerp mbo'. De scholen moeten van elkaar leren. →

Herontwerp mbo

Vooruitlopend op het competentiegericht leren wil de overheid vernieuwingen in het mbo stimuleren. Het procesmanagement 'Herontwerp mbo' startte daarom in 2004 met de eerste proeftuinen. Onderwijsinstellingen konden in de praktijk ervaringen opdoen met ontwikkeling en uitvoering van competentiegericht opleidingsprogramma's. Het procesmanagement coördineert die vernieuwingen, ze zorgt voor uitwisseling van ervaringen, signaleert knelpunten en ondersteunt de onderwijsinstellingen. Die proeftuinen hebben geleerd dat experimenten binnen de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (Web) knelpunten opleveren. Daarom is er met ingang van 1 augustus een artikel toegevoegd aan de Web. Er is daarmee experimentruimte er gekomen, mogelijk voor drie jaar.

In het schooljaar 2005-2006 doen onderwijsinstellingen met meer dan 50.000 leerlingen op de een of andere manier ervaring op in experimenten. De experimenten zijn verdeeld over 11 clusters. Het Groene onderwijs is een van die clusters. Douwe Ettema (AOC Raad) is clustercoördinator voor de groene experimenten. Hij wordt bijgestaan door Jos van Odijk, beleidsadviseur vanuit het procesmanagement. Rien van Tilburg is procesmanager voor het groene onderwijs.

Alle aoc's nemen deel aan de experimenten voor het Herontwerp. Scholen mogen met maximaal 20 procent van de leerlingen deelnemen in de experimenten. Sommige aoc's zoals het Wellantcollege of AOC Oost zitten heel dicht tegen dat percentage aan. Het aantal experimenten varieert per

instelling van 1 tot 37. Het gaat soms om al langer bestaande projecten, zoals het Projectonderwijs (PIMC) van het Groenecollege in Goes, of om projecten uit het Groene LAB. De experimenteer ruimte in de WEB kan immers ruimte bieden voor mogelijke knelpunten in de regelgeving. Vier aoc's (Wellantcollege, AOC Friesland, Edudelta onderwijsgroep en Helicon Opleidingen) doen mee met experimenten voor de Arbeidsmarktgekwalificeerde Assistent (AKA). Dat is een brede niveau-1 opleiding die als doel heeft risicojongeren binnenboord te houden en toe te leiden naar een arbeidsmarkt kwalificatie.

Het procesmanagement heeft verschillende aandachtspunten:

- Inrichten en programmering onderwijs
- Inpassen talenonderwijs
- Inpassen leer- en burgerschapscompetenties
- BPV en regionale samenwerking
- Toetsing en examinering.
- Organisatie en bedrijfsvoering
- Doorlopende leerlijnen vmbo-mbo-hbo
- Kwaliteitszorg en externe verantwoording

De producten zoals een examenreglement of begeleidingsinstrument kunnen andere instellingen helpen bij het realiseren van competentiegericht onderwijs. Daarnaast kunnen de experimenten relevante informatie opleveren voor aanpassing van kwalificatieprofielen of van wet- en regelgeving. Informatie over het procesmanagement vindt u op <http://herontwerpmbokennisnet.nl>.

Leerlingen van het mbo uit Goes nemen met hun begeleider Wim van der Zwan deel aan de expertmeeting van Herontwerp mbo

Kennisdeling staat daarom centraal. Van elk aoc is er een vertegenwoordiger aanwezig, meestal een beleidsmedewerker onderwijs. Onder leiding van Douwe Ettema (AOC Raad en clustercoördinator) discussiëren ze over hoe je die leer- en burgerschapscompetenties kunt aanleren.

Marleen Rolie (Clusius College) vertelt hoe zij aan het onderzoeken zijn hoe je

functioneren van de persoon in de praktijk te kijken? Die testen kunnen je wel helpen om te leren kijken, vinden sommigen. Wim van der Zwan vindt dat je die leer- en burgerschapscompetenties niet uit de opleidingen moet liften en dat je ze niet afzonderlijk kunt meten. De leerlingen in Goes meten die competenties niet, maar spreken elkaar er op aan via een systeem van functioneringsgesprekken. Natuurlijk vinden ze het lastig om aan te geven waar de grens ligt wanneer iemand wel of niet voldoet. Dat experimenteren binnen bestaande wet- en regelgeving knelpunten oplevert, blijkt uit de uitwisseling van ervaringen over OER, KCE en nOISE. Zo moeten alle scholen voor 1 december een Onderwijs en Examen Reglement (OER) inleveren. Sommige scholen hebben er wat moeite mee en vragen assistentie van anderen. Ettema vertelt dat KCE met de nieuwe standaarden ruimte biedt voor scholen om ervaring op te doen met proeven. Maar die nieuwe standaarden gelden niet voor scholen

‘Bestaande bedrijven bieden niet altijd voldoende ruimte aan leerlingen. In stichtingen kunnen ze alle rollen spelen’

die competenties kunt meten. Ze experimenteren met verschillende testen. Er ontstaat discussie of zo’n test wel handig is. Wordt die test geen truc om dingen te meten terwijl je vergeet naar het

die vorig jaar een afkeuring of voorlopige goedkeuring hebben gehad. En Frank van den Dungen benadrukt dat hij niet wil dat nOISE er straks voor zorgt dat scholen het onderwijs met terugwerkende kracht moet aanpassen aan dit systeem. “Zorg voor een absoluut minimum aan voorschriften.”

Portfolio

Hoewel van Odijk denkt dat de uitwisseling van ervaringen tussen vertegenwoordigers van de onderwijsinstellingen belangrijk is, vraagt hij zich achteraf toch af of je hiermee draagvlak creëert bij de docent op de werkvloer. Een van de manieren waarop hij en Ettema docenten erbij willen betrekken is door op 31 maart een Groene conferentie te organiseren. Daar moet een koppeling gelegd worden tussen de experimenten en de praktijk van alle dag. Daarnaast starten het procesmanagement een ‘Herontwerpschool’. In Hotel ‘de Nieuwe Wereld’ van ROC Rijn IJssel in Wageningen kunnen scholen deelnemen aan activiteiten die het procesmanagement organiseert, of aan spontane ‘capita selecta’ (zie <http://herontwerpschool.kennisnet.nl>). Dat de leerlingen uit Goes vandaag een bijdrage leveren aan dit overleg, vindt van Odijk een goede ontwikkeling. Voor een volgende bijeenkomst staat evalueren en beoordelen op het programma, evenals de bpv en de relatie met bedrijven. Opnieuw zullen docenten of leerlingen van een van de aoc’s dan een inleiding verzorgen. De leerlingen uit Goes zijn na vandaag een ervaring rijker en zullen hun portfolio aanvullen met bewijsstukken van de middag. □